

hurá, 3|2019 muzeum!

Výstava
Život ve stínu
šibenice

2

Hromadný nález
pražských grošů
u Dřevénice

4

Osobnost
Josef
Váchal

5

Stalo se
před 100 lety
léto 1919

6

Staré jičínské
domy – budova
reálky

7

VÝSTAVA ORBIS PICTUS PLAY

V průběhu letních prázdnin můžete v naší zámecké galerii navštívit výstavu ORBIS PICTUS PLAY. Výstava, která je umělecky koncipována Petrem Niklem, představuje ucelený hravý program, který v dnešním přetechizovaném světě apeluje na lidskou přirozenost, hru, obnovení smyslu a návrat k vjemovému vnímání.

Na výstavě je zastoupeno necelých dvacet exponátů z dílny Petra Nikla, Jiřího Konvrzka, Ondřeje Smeykala, Milana Caise a dalších. Koncept výstavy je pak založen především na tom, aby se návštěvníci jednotlivých exponátů co nejvíce dotýkali, vstupovali s nimi do interakce, hráli si s nimi a prostřednictvím těchto aktivit dovtvářeli a zároveň obohacovali své poznání.

Ne nadarmo pak samotná výstava obsahuje název Orbis Pictus. Zvolený koncept je totiž přímo inspirován dílem Jana Amose Komenského Orbis Pictus, vlastně učebnicí, která byla vydána prvně roku 1658 v Norimberku a ve které Komenský uplatnil zásadu školy hrou. A nejen s tímto dílem Komenského je výstava spjata. V předšálí výstavy je instalován umělecký objekt Petra Nikla s názvem Křeslo mámení. Ten již odkazuje na jiné Komenského dílo, kterým je Labyrint světa a ráj srdce, kde se objevuje postava průvodce Mámení, která poutníkově, jenž prochází světem, nasazuje brýle. Těmi se má dívat na svět, poutník však přece jen, protože mu brýle nepřiléhají, koutkem oka vidí reálný svět, který je jiný než ten viděný

skrže brýle. Výstava Orbis Pictus Play je tak vlastně jednou velkou poctou Komenskému, ale především také principům, které se v jeho díle objevují.

Základem projektu, který vznikl již v roce 2005, byly interaktivní expozice Orbis pictus aneb Brána do světa tvořivé lidské fantazie, Labyrint světla, Leporelohra, Golem, PLAY, Sensorium a Vikýře PLAY. Výstavy byly připravovány podle umělecké koncepce Petra Nikla ve spolupráci s českými a zahraničními umělci. Jejich scénář vychází ze zkušeností nabytých při interaktivních výstavách Hnízda her

→ pokračování ze str. 1

– Galerie Rudolfinum 2000 a Zahrada fantazie a hudby – česká expozice na EXPO 2005 v japonském Aichi. Premiéra výstavy Orbis Pictus Play pak proběhla v roce 2006 v Českém centru v Paříži a následovalo velké množství jejích repríz nejen v tuzemském prostředí, ale i v zahraničí. Do Jičína výstava připutovala ze španělského Madridu.

Koncept výstavy zcela odpovídá hlavním myšlenkám našeho muzea – muzea hry – a je malým zázrakem, že se výstavu podařilo do Jičína získat. Přijďte si ji zažít i vy.

Výstava se koná od 1. června do 22. září 2019 v zámecké galerii.

Výstavu Život ve stínu šibenice budou provázet příběhy pamětníků. Foto z výstavy.

VÝSTAVA Život ve stínu šibenice

Jičínské muzeum na podzim představí výstavu s názvem Život ve stínu šibenice věnující se osudům vlastenců, kteří bojovali proti nacismu, aby následně za komunistického režimu skončili ve věznicích, či na popravištích.

Výstava vypovídá o lidech, kteří se postavili se ctí proti fašismu, a následný zločinný komunistický režim je v nejlepším případě vyhnal do exilu, v horším na desítky let zavřel do koncentračních táborů, uranových dolů či věznic, v nejhorším případě popravil. Tito národní hrdinové, kterým by měla být v té době spíše vzdána úcta za to, že nasadili svůj život a obětovali své rodiny v boji proti fašismu, v novém represivním režimu dopadli tak, jak dopadli.

Řada obyvatel Československa byla perzekuována jak v období protektorátu, tak po roce 1948. Jednalo se nejenom o elity (inteligenci, vědce, umělce, členy církve), ale i o „obyčejné“ osoby (zemědělce, dělníky apod.), které se postavily proti fašistickému či komunistickému režimu, nebo

pro ně byly hrozbou. V průběhu 20. století prošly tisíce občanů, pocházejících z různých společenských vrstev, dvojím typem perzekuce: jednak během druhé světové války, jednak po jejím skončení v čase komunistické diktatury. Zatímco v období let 1939–1945 šlo o pronásledování nacistickou okupační mocí na území Protektorátu Čechy a Morava, po roce 1945 byli tito lidé často vystaveni z politických či třídních důvodů perzekuci ze strany představitelů vlastního státu, který v roce 1945 pomáhal obnovit.

Jeich osudům, ale i mechanismům perzekucí a různým formám vyloučení ze společnosti se věnovala odborná konference, která navázala na stejnojmennou výstavu konanou v Brně, jejímiž autory jsou manželé Jan a Sabina Kratochvílovi z Muzea českého a slovenského exilu a emigrace 20. století v Brně.

Výstava se koná od 27. září do 10. listopadu 2019 v zámecké galerii.

VÝSTAVA Jak semena putují krajinou

Že pohyb není výsadou jen živočichů a pohybovat se a osídlovat nová místa umějí i rostliny prostřednictvím svých semen, ukáže letošní přírodovědná výstava jičínského muzea s názvem Jak semena putují krajinou.

Semena mají celou řadu přizpůsobení, která jim umožní posunout se co nejdál od mateřské rostliny, ať už prostřednictvím větru, vody či živočichů. Celá výstava „Jak rostliny putují krajinou“ je postavena na ukázkách chráněných druhů rostlin vyskytujících se na území Krkonoš. Mimo fotografií vlastních rostlin a jejich semen, budou na výstavě i makropreparáty živočichů, kteří se na šíření některých druhů podílí a samozřejmě i vlastní semena či plody.

Výstava tentokrát nevznikla v jičínském muzeu, ale byla zapůjčena Správou Krkonošského národního parku a jejím autorem je Ludmila Harčariková.

Výstavu si můžete prohlédnout od 20. září do 20. října 2019 ve výstavní chodbě muzea.

VÝSTAVA Malé krámky pro panenky

Ve výstavní chodbě muzea jsou letos v létě k vidění krásné a propracované miniatury krámků a živností ze sbírky sběratelky MUDr. Dobromily Filové, zakladatelky Muzea domečků, hraček a panenek v Litomyšli.

Sběratelka Dobromila Filová sbírá panenky již od mládí, kdy ke svým třem panenkám z dětství pořídila za peníze utržené na chmelové brigádě celuloidové miminko. Tím začala její celoživotní vášeň, která v roce 2012 vyústila velkou výstavou hraček v litomyšlském zámku a k otevření muzea o rok později.

Dobromila Filová v současné době vlastní na 1 000 různorodých panenek. Nejcenější exponáty představují panenky z 2. poloviny

19. století, kterých Dobromila Filová vlastní hned několik. Její sbírka obsahuje ale i „moderní“ panenky Barbie, které se na veřejnosti poprvé objevily v USA roku 1959.

Dobromila Filová od devadesátých let sbírá také domečky, pokojíčky a obchůdky. Právě obchůdky, krámky a živnosti sběratelka zapůjčila jičínskému muzeu na letní výstavu. Návštěvníci se tak mohou potěšit pohledem na dokonalé miniatury pekařství, galanterie, cukrárny, opravny kol a spoustu dalších exponátů, se kterými si kdysi hrály malé děti.

Výstava se koná od 17. května do 15. září 2019 ve výstavní chodbě muzea.

VÝSTAVNÍ CYKLUS

Dílo měsíce

Výstavní cyklus *Dílo měsíce* pokračuje i v letních měsících a již tradičně bude každý měsíc představen jeden exponát z naší sbírky výtvarného umění, který bude po celý čas umístěn ve vestibulu muzea. Ke každému dílu bude připravena komentovaná prohlídka s kurátorkou sbírky Mgr. Janou Schlesingerovou, která zájemcům přiblíží okolnosti vzniku díla a osudy jeho autora.

Dílo měsíce července

Vlaho Bukovac
Madona, 1902
olej, plátno, 162 × 80 cm

Malíř, grafik, iluminátor a pedagog Vlaho Bukovac (1855–1922) patří mezi nejznámější chorvatské malíře přelomu 19. a 20. století. Své umělecké školení zahájil v roce 1874 na malířské škole v San Francisku a od roku 1877 v něm pokračoval na Akademii des Beaux Arts v Paříži u prof. Alexandra Cabanela. Roku 1893 se usadil v Zábřehu, kde posléze vytvořil oponu chorvatského Národního divadla a stal se předsedou spolku výtvarných umělců. Roku 1903 se stal mimořádným a v roce 1910 řádným profesorem

na pražské Akademii výtvarných umění. Během svého života byl vyhledávaným portrétistou, vytvářel však i působivé figurální a krajinářské studie.

Komentovaná prohlídka
9. července 2019 od 17 hodin.

Dílo měsíce srpna

Josef Čapek
Tři ptáčky, kolem 1925
pastel, papír, 21 × 18 cm

Josef Čapek (1887–1945) patří k nejvýznamnějším osobnostem české kultury první poloviny 20. století. Paralelně se věnoval výtvarně a literární tvorbě. První umělecké školení absolvoval u Aloise Kalvody v roce 1904 a poté se zapsal na Uměleckopřemyslovou školu v Praze, kde studoval až do roku 1910. Zásadním impulsem pro jeho tvorbu byla studijní cesta do Paříže (1910/11), kde studoval staré mistry a sledoval fauvismus a nastupující kubismus. Po návratu do Čech se připojil ke Skupině výtvarných umělců (např. Filla, Gutfreund, Procházka, Špála), kterou ale po názorové rozporu o rok později opustil. J. Čapek ve své tvorbě osobitě rozvíjel moderní umělecké směry zejména kubismus. Po první světové válce patřil k zakládajícím členům skupiny Tvrdšíjní (1918).

Komentovaná prohlídka
13. srpna 2019 od 17 hodin.

Dílo měsíce září

Jan Slaviček
Zátiší s ovocem, po 1920
olej, překližka, 27 × 34 cm

Český malíř Jan Slaviček (1900–1970) formoval svůj malířský styl na příkladu svého otce Antonína Slavička a otčima Herberta Masaryka. V letech 1916–1925 byl zapsán na Akademii výtvarných umění v Praze, kde postupně prošel školením u Jana Preislera, Vratislava Nechleby, Maxe Švabinského a Otakara Nejedlého. Svůj výtvarný názor si třbil při častých zahraničních cestách, které vedly do Francie, Itálie, Holandska, Španělska aj. Ve své tvorbě se výhradně orientoval na krajinomalbu a na malbu zátiší.

Komentovaná prohlídka
10. září 2019 od 17 hodin.

Vlaho Bukovac, Madona, 1902, olej, plátno, 162 × 80 cm
(Sbírka RMaG v Jičíně).

NOVÉ PUBLIKACE

Muzejní noviny 40 Kozojedy

Regionální muzeum a galerie v Jičíně vydalo již 40. číslo Muzejních novin věnované obci Kozojedy, která nad ostatními vyniká díky architektonickému klenotu v podobě filiálního kostela sv. Václava se zvonící. Tento dřevěný raně barokní kostel byl postaven v roce 1689 na místě staršího gotického kostela, který byl spolu s kozojedskou tvrzí vypálen husity v roce 1423. Kostelu sv. Václava se zvonící je věnována celá kapitola, ve které se dozvíte více o jeho historii, architektuře a interiéru.

V kapitole Historie se dozvíte o první písemné zmínce o obci, o vlastních obce, spolkovém životě či obecní škole. Velmi zajímavým vhledem do života obce jsou informace ze sčítacích operátů, kde se dozvíte nejen kolik domů v obci stálo, kolik obyvatel měla obec v období jednotlivých pravidelných sčítání obyvatelstva, jaké živnosti zde byly provozovány, ale i kolik měl každý jednotlivý sedlák domácího zvířectva.

Další kapitoly Muzejních novin jsou věnovány archeologii, památkám, lidové architektuře, pověstem a přírodě. Textová část je doplněna mnoha fotografiemi ze sbírky jičínského muzea, soukromých sbírek obyvatel obce a ze sbírky pohlednic Ing. K. Čermáka.

Muzejní noviny je možné zakoupit ve vstupní hale muzea za 30 Kč.

ARCHEOLOGICKÝ VÝZKUM

Hromadný nálezný pražských grošů u Dřevěnice

Nálezy mincí vzbuzují u veřejnosti vždy pozornost. Při vyřknutí jednoduché věty „nalezi jsem poklad“, můžeme u posluchačů zaznamenat zatajení dechu nebo mírné rozšíření zorníček. Tyto symptomy doprovází nepředstíraný údiv a zájem o téma. Hromadné nálezy mincí neboli depoty či poklady zajímají také novináře a redaktory různých médií, kteří moc dobře vědí, že konečně zaujmou své čtenáře, posluchače či diváky.

Po dlouhé době jsme zaznamenali hromadný nálezný mincí také na Jičínsku. V neděli odpoledne 24. února našel pan XY z Vrchlabí téměř 600 pražských grošů nedaleko obce Dřevěnice, respektive nedaleko křižovatky Na Špici. Bez dlouhého přemýšlení vyhledal kontakt na archeologa našeho muzea a nálezný oznámil. Tuto okolnost považují za mnohem vzácnější úkaz, než jsou nálezy pokladů nejenom na Jičínsku. Ačkoliv byla neděle, bylo potřeba zareagovat. Sestavili jsme tým spolupracovníků a místo nálezu jsme zaměřili a provedli první dohledávku pomocí detektoru kovů. Další dohledávka v širším okolí nálezu následovala v dalších dnech. Bylo také třeba rozměřit a otevřít archeologickou sondu tak, abychom mohli identifikovat výkop a schránku, ve které byly mince uloženy.

Po zběžném posouzení mincí bylo zřejmé, že se jedná o bezmála deset kop stříbrných pražských grošů ze 14. a počátku 15. století. Líc mincí zobrazuje českou královskou

Pražský groš Václava IV., líc (avers), zvěšeno.

korunu a dvojitý opis, na vnitřním opisu lze rozpoznat jméno WENCEZLAVS TERCIVS (Václav IV.). Rub mincí zobrazuje kromě opisu GROSSI PRAGENSES českého lva. U opotřebovaných mincí není tento úkol zdaleka tak jednoduchý, jak by se mohlo zdát. Požádali jsme tedy o odborné vyhodnocení numismatika PhDr. Vojtěcha Brádlého. Jeho zkušenosti mu dovolují rozlišit groše podle několika nebo dokonce jen jednoho písmena na opisu. Podařilo se mu tak rozpoznat 6 grošů s opisem KAROLVS PRIMVS (Karel IV.).

Nejvíce ražeb je z období vlády Václava IV. (1378–1419), celkem 569 kusů. 6 kusů patří období panování Karla IV. (1346–1378). Nepochybně bylo rozlišeno 24 kusů, pravděpodobně se ale jedná o ražby prvně jmenovaného panovníka. Celkem se tedy našlo 599 kusů,

což je ve středověkých jednotkách téměř 10 kop. Vystává otázka, zdali se nejednalo o přesně odpočítanou částku.

Drobný zbytek textilie, který se zachoval v korozivní vrstvičce jedné z mincí, dokládá, že hotovost byla ukryta v textilním váčku. Pečlivým odkryvem archeologické sondy bylo zjištěno, že se mince nacházely maximálně 30 cm pod současným povrchem a působením kořenů a zvířecí jejich část dostala až na povrch. Keramické střepy nádoby nalezeny nebyly. Zdá se, že úkryt byl původně označen čedičovým kamenem, který byl nalezen v hrabance v těsné blízkosti hlavní koncentrace mincí. Tuto domněnku podporuje fakt, že okolní terén jen velice chudý na výskyt kamenů.

Úkryt této značené hotovosti lze obecně spojit s neklidnou dobou na konci vlády Václava IV., nebo spíše v následných husitských válkách. Také složení souboru mincí je typické pro uvedené období.

Nejčastější otázka ze stran veřejnosti zní „co se za to dalo tehdy koupit“. Na takovou otázku není jednoduchá odpověď z mnoha důvodů. Vojtěch Brádle uvedl, že se jednalo o větší sumu. Pro srovnání: nové boty v té době stály dva až čtyři groše, podkova na koně půl groše a slepice jeden groš. Za celou sumu se dalo pořídit menší stádo dobytka. Hotovost mohla patřit například bohatému sedlákově, který si ji už nestihl vyzvednout.

Podrobné numismatické vyhodnocení nálezu a jeho uvedení do sídelně historických souvislostí nás nebo další badatele teprve čeká.

Radek Novák

Depot pražských grošů nalezený u obce Dřevěnice.

OSOBNOST Josef Váchal (1884–1969)

Desátého května uplynulo padesát let od úmrtí všestranného českého grafika, kniháře, malíře, spisovatele, básníka Josefa Váchala. Váchal byl vsuktu renesanční osobnosti, již v mládí ho k sobě připoutalo knižní médium ve všech svých podobách. Miloval knihy, neustále četl, s románovými hrdiny vedl polemiky, psal vlastní texty, ilustroval, vymýšlel vlastní fonty, knihy vázal a vydával. Dalo by se říci, že veškerý svůj um věnoval tvorbě krásné knihy. Za svého života však žádné umělecké bitvy nevyhrál. Váchalovi současníci jeho mimořádné dílo nechápali a život zneuznaného malíře vyhasl na samotě v nedalekých Studeňanech. Váchalovo mnohavrstvé dílo je v současnosti velmi ceněno a za posledních dvacet let byla vydána řada monografií a uskutečnilo se množství výstav, které širokou veřejnost seznámily s nejoriginálnějším českým tvůrcem.

Josef Váchal se narodil jako nemanželské dítě Anny Váchalové a Josefa Šimona Alše – Lyžce. Asi od čtyř let žil u prarodičů Alšových v Pisku, zde začal chodit na gymnázium, ale nedokončil jej. V roce 1898 se odstěhoval do Prahy a začal se učit u renomovaného kniháře Josefa Waitzmanna, současně navštěvoval i průmyslovou školu pokračovací. Kolem roku 1900 začal Váchal s prvními literárními a uměleckými pokusy. S otcem navštěvoval theosofické a spiritalistické společnosti, které se staly důležitým inspiračním zdrojem jeho malířských prvotin i zralých děl. Roku 1905 se rozhodl pro soukromou malířskou školu Aloise Kalvody. V této době tvořil krajiny pod Kalvodovým vlivem, a obrazy Váchalovi zajišťovaly skromné živobytí. Dále absolvoval kurz figurální malby u Rudolfa Béma a Antonín Hertv je seznámil s grafickými technikami. I když prošel zmíněnými školeními, byl po celý život prakticky autodidaktem.

Josef Váchal, Vlastní podobizna, 1934, barevný linoryt, papír, 60 × 44 cm (Sbírka RMaG v Jičíně).

Roku 1910 vydal svou první autorskou knihu *Vidění sedmera dnů a planet, vyprávění kterak tyto na zemi působí*. Váchal stál u zrodu umělecké skupiny SURSUM a kromě toho spolupracoval s katolickou modernou v čele s Jakubem Demlem. Roku 1913 se oženil s Mášou Pešulovou. Za první světové války se účastnil tvrdých bojů v italském Soči. Na válečné běsnění reagoval řadou výtvarných děl a vznikl rukopis *Modlitby*. Po návratu domů se opět ponořuje do práce, špatnou finanční situaci komplikovala i nemoc manželky. Roku 1918 se seznámil s Annou Mackovou, která se stala jeho životní a uměleckou družkou. Anna Macková umělcem finančně podporovala (zaplatila cestu na Korčulu a vydala několik Váchalových knih: *Krvavý*

román, Umělec na frontě aj.). Na počátku dvacátých let vyslyšel přání svého obdivovatele Josefa Portmana a upravil pro něj několik místností v domě v Litomyšli. Váchal zde stvořil mimořádné dílo, téměř Gesamtkunstwerk, vedle nástěnných maleb vyřezal a pomaloval nábytek. Od roku 1927 pracoval na monumentálním díle *Šumava umírající a romantická*.

Ke svým padesátým narozeninám připravil velkou výstavu v Krasoumné jednotě, na které vystavil na 250 svých děl. Výstava však měla velmi malý ohlas. Tento neúspěch Váchal snášel trpce a stáhl se do ústraní. Začal trávit čas ve Studeňanech, kam se společně s Mackovou natrvalo přestěhoval roku 1939. Život mimo umělecké centrum nesli oba umělci těžce, nespokojivou finanční situaci ztěžoval neharmonický vztah partnerů. Roku 1954 se uskutečnila Váchalova výstava v Jičíně. Složitá situace ve Studeňanech se vyostřila v roce 1958, kdy byla na statku zřízena traktorová stanice. Josef Váchal zemřel šest dní po své družce Anně, 10. května 1969.

Umělec se sice inspiroval tradičními uměleckými směry, zejména ornamentálností secese, symbolismem, expresionismem, ale ve své tvorbě nejvíce vycházel z vlastních prožitků. Váchal se věnoval tvorbě krásné knihy a nejčastěji se proto vyjadřoval pomocí grafiky. Z počátku si oblíbil techniku leptu, ale záhy začal vytvářet daleko expresivnější dřevoryty a dřevorezy. Váchal s technikou experimentoval a své poznání na poli grafiky shrnul v *Receptáři barevného dřevorytu*. Tuto monumentální knihu dokončil v roce 1934.

Jana Schlesingerová

Detail kresby z Váchalova rukopisu V Novém Městě stojí kámen...

ZE SBÍREK Rukopis Josefa Váchala V Novém Městě stojí kámen

Rukopis veršovaného textu Josefa Váchala vytvořeného pro lékárníka F. Meda z Nového Města na Moravě, jenž byl jeho obdivovatelem a mecenášem ve 40. letech 20. století, zaplňuje pouze čtyři strany svázané v druhotné celopapírové vazbě. Na první straně se nachází kresba barevnými tušemi a akvarelem. Báseň je napsána modrým inkoustem. Dílo je autorem datováno 7. 4. 1944, tedy v době, kdy žil Váchal ve Studeňanech u Jičína. Rozměry rukopisu jsou 217 × 156 mm.

Tato báseň je jediným Váchalovým rukopisem, který se v jičínském muzeu nachází, přestože zemřel v nedalekých Studeňanech. Do jičínského muzea se dostal partnerně po Váchalově smrti spolu s částí jeho knihovny. Rukopis *V Novém Městě stojí kámen* vznikl právě v době, kdy byl Váchal ve Studeňanech již natrvalo usazen.

Gabriela Brokešová

STALO SE PŘED 100 LETY léto 1918

V pondělí 30. června 1919 se konala první schůze nového zastupitelstva, na které se volil starosta, náměstci a městská rada. „Radniční síň byla přeplněna“. Starostou byl zvolen dr. Čihula 17 hlasy, I. náměstkem obchodník Goliath, II. náměstkem pak učitel Matějka. Dále byli zvoleni radní: úředník J. Chvojka, obchodník R. Karejs, zástupce pojišťoven F. Krátký, materialista E. Maštalíř, úředník spořitelny J. Bendák, obuvník F. Hofman, krejčí V. Šmejč, obchodník F. Šimek a kolář F. Bohdanecký. • Dle Jičinských novin výhodou nového zastupitelstva bylo spravedlivější obsazení díky volbám dle poměrného zastoupení a „občané tak nyní mohou spíše věřit ve správnost vedení“. Jako nevýhodu pak noviny zmiňují fakt, že bude nutné překonat vzájemnou nedůvěru pramenící z příslušnosti k různým stranám a také to, že novému zastupitelstvu chybí odborníci (mezi 36 zastupiteli nebyl například jediný právník) a budou se muset více spoléhat na komise, při jejichž osazování by se nemělo hledět na politickou příslušnost, ale

Josef Čihula, 1919–1922, foto V. Vraný (Sbírka RMaG v Jičíně).

především na odbornost. • Pouze 15 žáků se v roce 1919 zapsalo na jičinské gymnázium, kdežto na reálku 81 žáků. Učitelství ústav přijal 77 žáků a 40 žákyň. • Pro toto období roku 1919 byly ustanoveny směrné

ceny některých potravin, jejichž přestoupení mělo být stíháno jako lichva: 1 l mléka 90 hal., 1 kg tvarohu 3 K, 1 kg másla 22 K, 1 vejce 40 hal. • 8. července se stal ministrem spravedlnosti v první vládě Vlastimila Tusara jičinský rodák a absolvent jičinského gymnázia dr. František Veselý. • V září 1919 přijel do Jičína ve třech transportech 22. střelecký pluk francouzských legionářů, který se zúčastnil řady bojů, například u Vouziers a Chesres v Aragonách. V srpnu 1920 se pak spojil se zbytky domácího 74. pěšího pluku v 22. pěší pluk, který obdržel od prezidenta v roce 1923 čestný název Aragonský. • Jičinské noviny si stěžovaly na noční uzavírání městského vodovodu z důvodu šetření vodou. Upozornily na fakt, že při každodenním ranním otevření vodovodu dochází ke škodám na potrubí. Usnesením městské rady ze dne 12. srpna začala téci voda i v noci. Občané byli upozorněni, aby ve vedrech, které panovaly, vodou šetřili.

Gabriela Brokešová

6

Prachovské skály, Císařská chodba, 1913 (Sbírka pohlednic RMaG v Jičíně).

ZÁHADNÁ VRAŽDA V PRACHOVSKÝCH SKALÁCH

Jičinské noviny ze dne 22. července 1919 píší o hrůzném nálezu těla v blízkosti Císařské chodby v Čertově rokli (směrem k Hraběncině vyhlídce). Sběrači jahod upozornili místního revírnicka pana Sedláčka na odporný zápach, který ihned okolí prozkoumal a objevil mrtvolu v již pokročilém stadiu rozkladu, která byla po pás zatažena mezi balvany a zasypaná kamením. Soudní komise po prozkoumání těla uvedla, že k úmrtí došlo před 6 až 8 měsíci. Oběť byla střelena z levé strany, pravděpodobně ze shora. Jednalo se o vojáka, podle výstroje důstojníka, jemuž v době nálezu chyběla blůza. V kapse oběti se našla papírová koruna a zlatý kroužek.

O tři dny později se k této události vyjádřily i noviny Český severovýchod, které uvedly,

že policie je pachatelům již na stopě a pokud se potvrdí předběžný výsledek pátrání, bude jičinská veřejnost překvapena.

Po této zprávě Českého severovýchodu začala u jičinských obyvatel bujet fantazie v nebyvalé míře. Podle vyjádření Jičinských novin vzniklé „fantastické kombinace“ a závěry klevečích lidí došly až tak daleko, že byla poškozena čest několika nevinných jičinských rodin, které tím byly uvrženy v podezření. Jičinské noviny se v kontextu těchto událostí vyjádřily i k obecnému problému pomluv v Jičíně: „Klepy v našem městě kolovaly vždy jako i v jiných městech naší vlasti, ale Jičín poněvadž chce vynikati nad města jiná a jest také původcem „Šibeňček“ a rozličných jiných útoků na čest svých spoluobčanů...“

Český severovýchod k tomuto případu 22. srpna 1919 dále píše, že byl přesvědčen o brzkém odhalení zločinu, avšak policejní orgány místo horečného vyšetřování již týden po hrůzném nálezu oběti nic nečiní. Nabádají úřady, aby oslovily všechny pronajímatele bytů, aby zaslali seznamy a podrobnosti o svých nájemnících z řad vojáků v době, kdy mohlo ke zmizení a vraždě vojáka dojít. Český severovýchod je přesvědčen, že voják nemohl zmizet z kasáren, protože „tam by to tak lehko nešlo!“

K případu se jičinský tisk již dále nevyjadřoval. Je pravděpodobné, že záhadná vražda vojáka v Prachovských skalách zůstala neobjasněna.

Gabriela Brokešová

Prachovské skály, Hraběncina vyhlídka, 1913 (Sbírka pohlednic RMaG v Jičíně).

Budova reálných škol, počátek 20. století, foto J. Picek (Sbírka RMaG v Jičíně).

Původní zástavba, která musela ustoupit stavbě nové školní budovy, před 1865, foto F. Hetschel (Sbírka RMaG v Jičíně).

STARÉ JIČÍNSKÉ DOMY

Budova reálky na Mariánském náměstí

Umístění všech jičínských škol bylo v polovině 19. století stále nevyhovující. Město se tedy rozhodlo postavit samostatnou školní budovu. V roce 1863 byl zakoupen dům na Mariánském náměstí (nyní Komenského náměstí), tzv. Stará pošta, za účelem zřízení nové školní budovy. Pro veškeré školy ale tyto prostory nestačily, a tak po jeho prodeji byly zakoupeny a posléze zbořeny tři dřevěné domy stojící vedle něho na Holínském předměstí v sousedství hostince *U Koruny* (čp. 43). Dne 11. září 1865 byl položen základní kámen. Bitva u Jičina 29. 6. 1866 ale stavbu pozastavila. Ústup rakouského vojska kryli Sasové a několik vojáků vystoupilo na lešení této rozestavěné školní budovy. Tento problém vyvolal konflikt, který ohrožoval celé město. Jičínští byli obviněni, že se obyvatelé města podíleli na jeho obraně společně se Sasy. Po pruské vítězné bitvě přijel do města i pruský král Vilém I. Po jeho příjezdu jičínský starosta František Rutte svolal obecní zastupitelstvo, které vyzval ke společné audienci u krále. Hlavním bodem jednání mělo být neodůvodněné obvinění, že se jičínští měšťané podíleli na obraně města společně se Sasy. Skutečnost však byla taková, že bránící se ustupující vojáci ostřelovali Prusy útočící na Holínskou bránu. Bránili se z lešení, které v této době bylo umístěno na školní budově, pozdější reálce. Prusové považovali tyto vojáky za civilní obyvatelstvo města. Pruský král chtěl městu uložit pokutu, a tak se František Rutte snažil vše vysvětlit a jičínské město očistit. Starosta sice vše vysvětlil, ale město již bylo pruskými vojáky 3krát vydrancované. Za záminku pro poslední plenění si vzali Prusové okolnost, že při nočním boji o Jičín, při přestřelce mezi Prusy a Sasy, padl civilista. Z toho dedukovali, že se civilní obyvatelstvo města účastnilo obrany Jičina proti Prusům. Plenění sice nebylo úředně nařízeno, ale dalo se za tichého souhlasu pruského důstojnictva, které trpěně přihlíželo pustému řádění svých vojáků, proti kterému nezakročilo.

Celé město bylo bitvou u Jičina 29. 6. 1866 zcela ochromeno, lidé se postupně vzpamatovávali a mnoho let trvalo, než se město po ekonomické stránce vrátilo do stavu před válkou.

Nová školní budova byla vysvěcena až 13. října 1867. Do prvního patra této budovy byla od 1. října 1867 umístěna chlapecká škola, v přízemí byla škola dívčí a ve druhém patře reálka (nižší reálka). Svě místo v nové škole našel i učitelský ústav. Po zřízení dvouletého učitelského ústavu v Praze (1848) došlo při všech krajských hlavních školách ke zrušení učitelských kursů (preparand). Toto nařízení se týkalo i Jičina. Když se v roce 1869 podle nových školských zákonů zřizovaly učitelské ústavy, byl i v Jičíně, zpočátku pouze provizorně, otevřen první ročník, kam se přihlásilo 19 žáků. Prvním ředitelem učitelského ústavu, stanoveným jako prozatímní, se stal P. Josef Erben. Výuku obstarávali pouze výpomocní učitelé z gymnázia, ze škol reálných a obecných, kteří byli vázáni ke svým školám a přicházeli jen na konkrétní hodiny. Vyučování tak bylo nesouvislé a rozdrobené. Pedagogium bylo umístěno až do vystavění nové budovy v roce 1886 ve škole na Mariánském náměstí. Josef Erben tak byl ředitelem reálky i učitelského ústavu zároveň, škol, které se nacházely pod jednou střechou. V listopadu 1871 byl ústav prohlášen definitivním a byl také jmenován první definitivní ředitel školy, kterým se stal Josef Walter. Se změnami na konci roku 1871 souviselo zavedení lepšího pořádku do vyučování i lepší kázně. Výuka se odbývala od 8 do 12 a od 14 do 16 hodin. Školní rok se zahajoval a přelomem září a října *vzýváním Duchů svatých*. Následující den byli studenti seznámeni se školním řádem, disciplinárními zákony a během dalšího dne získali přehled o učebních předmětech, obdrželi soupis školních knih a rozvrh vyučovacích hodin. Počátek školního roku byl také vždy spojen s oslavou jmenin císaře Františka Josefa I.

Hana Fajstauerová

KRÁTCE Z MUZEA

Již v pořadí 3. vidospot jičínského muzea s názvem „Dáváme věcem nový život“ získal čestné uznání za vtipnou pozvánku do muzea na 22. ročníku přehlídky muzejních filmů *Musaion-film 2019* v Uherském Brodě.

Na začátku dubna opustil objekt stodoly a stáje v Robousích Jezdecký klub Robousy, který zde byl v dlouholetém nájmu. Objekt je nyní připraven pro demolicí, kterou předpokládáme v druhém pololetí roku 2019. Následně na místě vyrostе stavba nového depoziáře.

Na jičínské muzeum se obrátilo město Libáň s žádostí o asistenci při správě sbírky muzejní povahy, která je uložena v libáňském městském úřadě. Touto záležitostí se budeme nadále zabývat.

Od května je v našem muzeu i galerii možné platit také bankovními kartami.

Při právě probíhajícímu archeologickém výzkumu v areálu renesančního pivovaru na Kostí byla odkryta varna pivovaru, která zanikla na počátku 19. století. Starší fáze varny, která se také dochovala a je prozatím odkryta jen zčásti, může pocházet již z 16. století.

Archeoložka jičínského muzea Veronika Knobová našla při povrchovém sběru na poli v k. ú. Dřevěnice eneolitickou kamennou sekerku (baltský pazourek).

V těchto dnech dále probíhá archeologický výzkum na obchvatu Robousy – Valdice. Aktuálně byly nalezeny další pravěké hroby. Pokračuje také výzkum v Ostroměři a nově se rozeběhl výzkum na náměstí v Sobotce a v Kopidlně.

Naše muzeum se v posledních měsících intenzivně zabývá přípravou nové stálé expozice. V příštích měsících by měl být vytvořen její podrobný projekt, který bude předložen do tzv. norských grantů. Získání finančních prostředků z tohoto zdroje je předpokladem její realizace.

Na začátku roku jičínské muzeum podalo žádost o grant do dotačního programu Erasmus+. V červnu jsme obdrželi rozhodnutí o poskytnutí dotace. Díky tomuto programu se někteří zaměstnanci zúčastní zahraničních pracovních stáží, které jim umožní načerpat nové pracovní zkušenosti.

UDÁLOSTI V OBRAZECH

Dubnová vernisáž výstavy obrazů Františka Maxe.

Sběratelka Dobromila Filová při instalaci výstavy Malé krámky pro panenky.

Vernisáž výstavy Malé krámky pro panenky.

Eneolitická sekerka nalezená v červnu na poli u Dřevěnice.

Hudební performance Petra Nikla k výstavě ORBIS PICTUS PLAY, která je nyní k vidění v zámecké galerii.

Archeologický výzkum v areálu bývalého pivovaru na Kosti.

VÝSTAVY & PŘEDNÁŠKY

červenec–září
2019

VÝSTAVY

GALERIE

ORBIS PICTUS PLAY
(1. 6. – 22. 9. 2019)

Život ve stínu šibenice
(27. 9. – 10. 11. 2019)

VÝSTAVNÍ CHODBA

Malé krámky pro panenky
(17. 5. – 15. 9. 2019)

Jak semena putují krajinou
(20. 9. – 20. 10. 2019)

PŘEDNÁŠKY

CYKLUS DÍLO MĚSÍCE

Jana Schlesingerová:
Vlaho Bukovac – Madona
(9. 7. 2019 v 17 hodin,
vstupní hala muzea)

Jana Schlesingerová:
Josef Čapek – Tři ptáčci
(13. 8. 2019 v 17 hodin,
vstupní hala muzea)

Jana Schlesingerová:
Jan Slaviček – Zátíší s ovocem
(10. 9. 2019 v 17 hodin,
vstupní hala muzea)

Změna akcí vyhrazena